

ЛІТЕРАТУРА

(українська та зарубіжна)

9 клас

Завдання
для діагностування результатів навчання
учнів/учениць за темою
«П. Куліш. “Чорна рада”»
за підручником авторського колективу
Ольги Ніколенко
(К.: ВЦ «Академія», 2025)

Авторка – вчителька Олена Гвоздікова

Знайдіть слова

Визначте персонажів твору П. Куліша «Чорна рада». Поділіть їх на дві групи: історичні й вигадані персонажі.

Ї	Щ	Д	Т	С	О	М	К	О	У	А	С	Й	З	Ж
Х	Ф	Ж	И	Ґ	П	Д	Ї	Ш	Р	А	М	Ц	Ї	Ю
З	І	Ш	Р	А	М	Е	Н	К	О	В	М	У	І	Б
Щ	Б	Р	Ю	Х	О	В	Е	Ц	Ь	К	И	Й	В	Ь
Г	В	Є	М	Ф	Р	Т	Е	Т	Е	Р	Я	К	А	Т
Н	А	Ю	С	І	О	Ж	Х	Е	Ц	Ф	Т	Е	П	И
Е	П	Ч	Е	Р	Е	В	А	Н	Ь	П	Ь	Н	Р	М
К	Р	Б	Ч	В	Ч	Е	Р	Е	В	А	Н	И	Х	А
У	Т	У	Р	А	Л	Є	Н	К	Й	Р	Ґ	Г	О	С
Ц	О	Ь	Я	Г	В	И	Н	Т	О	В	К	А	Л	Ч
Й	Л	В	У	Я	Х	Е	В	И	Ч	О	А	Ш	Є	Ґ

Історичні персонажі

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Вигадані персонажі

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Послідовність подій у творі

Визначте послідовність подій у творі
П. Куліша «Чорна рада»

Зустріч з Якимом
Сомком

Справжнє обличчя
Брюховецького,
розчарування
запорізьких
старшин у ньому

Знайомство
Петра з Лесею
Череванівною

Дорога Шрама
до Батурина

Знайомство з
епохою твору,
полковником
Шрамом та його
сином

Чорна рада

Дорога Шрама з
сином на хутір
Хмарище до
Череваня

Шлюб
Петра і Лесі

Двобій між
Кирилом і
Петром

Кирило Тур хоче
визволити Сомка,
але той
відмовляється

Поява Кирила
Тура

Брюховецького
оголошують
гетьманом,
Сомка та Васюту
беруть під варту

«Так – Ні»

Перевірте, чи уважно ви прочитали твір
П. Куліша «Чорна рада». Якщо твердження є правильним –
позначте його зеленим кольором, а якщо хибним – червоним.

На колишню
військову
славу Шрама
вказують
шрами на
його обличчі.

Перша
зустріч Петра
Шраменка з
Лесею
відбулась на
ярмарку в
Києві.

Череваниха
не підтримує
заручини Лесі
та Петра.

Петро
Шраменко
зрозумів, що
не може
змагатися за
серце Лесі.

Під час
огляду Києва
смуток у
Шрама
викликали
шум і гамір
запорожців.

Шрам
обурений
рішенням
Сомка
одружитися з
Лесею.

Сомко
відмовився
покласти
булаву.

Початок бійки
на Чорній раді
спричинило
оголошення
гетьмана без
згоди всіх
присутніх.

Князь Гагін
намагався
стримати
січовиків від
бійки під час
Чорної ради.

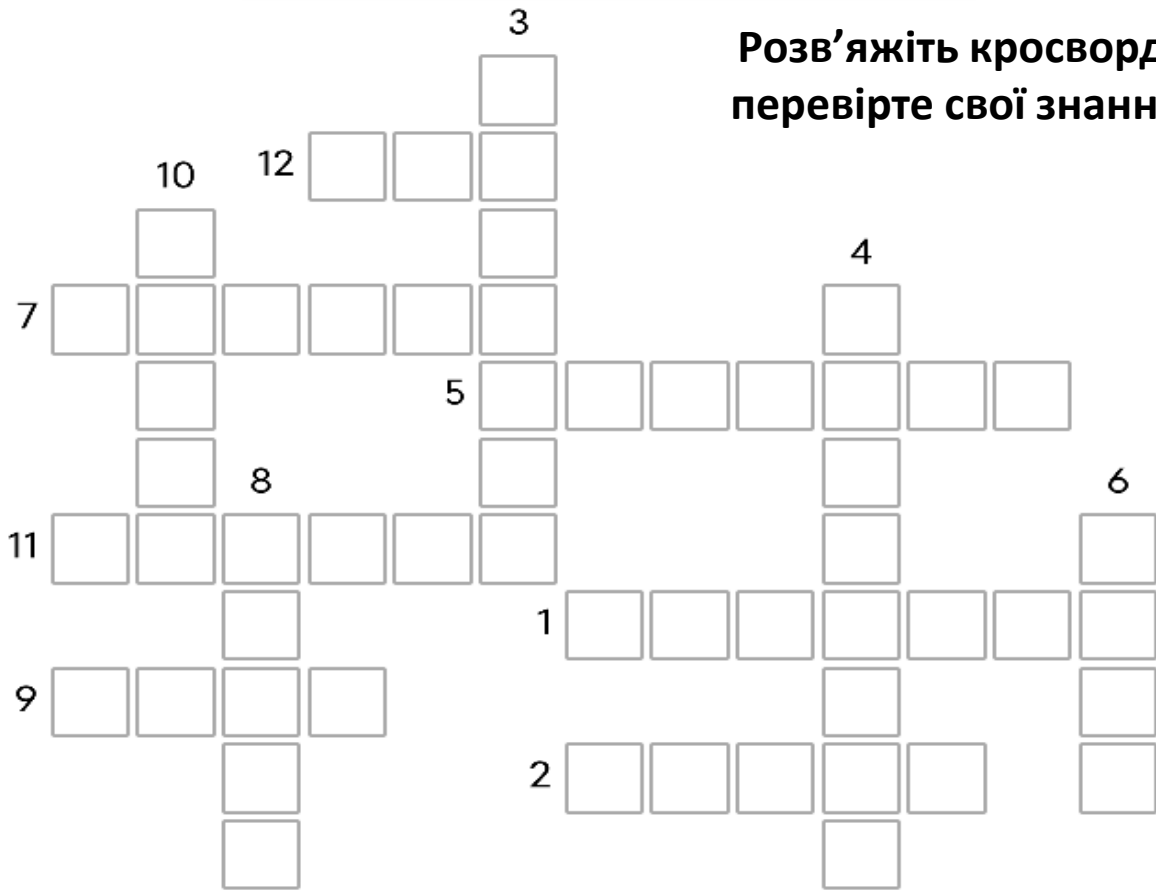
Павла Тетерю
було
незаконно
проголошено
гетьманом.

Сомко
відмовився
тікати з
в'язниці,
коли Кирило
Тур це йому
запропонував

Брюховецький
після обрання
гетьманом
порушив
козацькі
звичаї.

Кросворд

Розв'яжіть кросворд і
перевірте свої знання.

По горизонталі

1. Хутір Череваня.
2. Місце, де відбувалась Чорна рада.
5. Ім'я Брюховецького у творі.
7. Ім'я гетьмана, помічником якого був Шрам.
9. Місто, куди Черевань із родиною та Шрами вирушили після зустрічі на хуторі.
11. Образ, який став основою композиції роману.
12. Козак-характерник.

По вертикалі

3. Підзаголовок роману П. Куліша.
4. Прізвище полковника Шрама.
6. Ім'я коханої Петра.
8. Назва доби, під час якої відбуваються зображені в романі події.
10. Наказний гетьман, який прагнув об'єднати обидва береги Дніпра.

Герої та героїні твору

Установіть відповідності між героями/героїнями та їхніми характеристиками, замалюйте комірки відповідними кольорами.

**Полковник
Шрам**

Досвідчений козак,
старий військовий,
учасник багатьох битв.

Заможний козак,
хуторянин, батько
Лесі.

**Петро
Шраменко**

Молодий козак,
романтичний,
благородний.

Наказний гетьман,
освічений, рішучий.

Черевань

Політик із держав-
ницьким мисленням,
прибічник ідеї
об'єднання України.

Патріот, прихильник
Сомка, якого вважає
достойним
гетьманом.

**Яким
Сомко**

Далекий від політики,
більше цінує особисте
щастя.

Козак-характерник.

**Кирило
Тур**

Символ вірності
національним і
духовним ідеалам.

Символ руйнівної
сили, яка приходить
до влади через обман.

**Іван
Брюховець-
кий**

Популіст,
представник Чорної
ради.

Вихований у
традиціях любові до
України та
справедливості.

Вільний козак, символ
лицарської відваги й
козацької волі.

Уособлює
шляхетного, але
трагічного героя.

Установіть відповідності

Установіть відповідність між персонажем та його характеристикою.

**Полковник
Шрам**

1

«Гордий, пишний і розумом високий
гетьман!»

**Петро
Шраменко**

2

«...у дорогих кармазинах, високий і
вродливий; а по кармазинах скрізь
комір і поли гаптовані золотом...»

Черевань

3

«Добрий козак; по батькові пішов.»

**Яким
Сомко**

4

«...був високий, огрядний собі пан,
кругловидий, русявий; голова в
кучерях, як у золотому вінку...»

**Кирило
Тур**

5

«Одвага велика, а буде довговічний, і на
війні щасливий: ні шабля, ні куля
його не одоліє...»

«...був тяжко грошовитий, да й веселий
пан із козацтва, що збагатилось за
десятилітню війну з ляхами.»

«...очі такі лукаві, що разом, здається, й
щиро говорить, разом і морочить.»

Сюжет роману П. Куліша «Чорна рада»

У романі «Чорна рада» простежуються дві сюжетні лінії:
соціально-політична й особиста. Поєднайте елементи
сюжету з подіями, які зображені у творі.

Соціально- політична лінія

Елементи сюжету

Експозиція
Зав'язка
Розвиток дії
Кульмінація
Розв'язка

Особиста лінія

1. Прагнення Шрама
підтримати на раді
Я. Сомка

2. Смерть Яким
Сомка, Івана
Шрама

3. Сомко і
Брюховецький
намагаються зібрати
союзників

4. Зображення
історичної епохи

5. Залицання
Кирила Тура до
Лесі

6. Знайомство
Петра з Лесею та її
матір'ю

7. Втручання
Гвинтовки, сватання
Лесі за Вуяхевича

8. Приїзд Петра з
батьком на хутір
до Череваня

9. Проведення
Чорної ради

10. Повернення
Петра на хутір, його
одруження з Лесею

11. Викрадення Лесі,
Петро б'ється з
викрадачами,
отримuje поранення

12. Писар
Вуяхевич зраджує
Сомка

Вікторина

**Перевірте, наскільки добре ви засвоїли матеріал з теми
«П. Куліш. “Чорна рада”».**

1. Якою була головна мета подорожі Шрама та його сина?

- А) побачити київські храми;
- Б) провідати родичів у Ніжині;
- В) взяти участь у козацькій раді;
- Г) заручитися підтримкою Яким Сомка.

2. Що найбільше приваблювало Петра в пекарні Череваня?

- А) військові трофеї на стінах;
- Б) присутність Лесі та атмосфера затишку;
- В) святковий стіл з доброю їжею;
- Г) розмова про політичну ситуацію.

3. Яку думку висловив батько Петра Шрама щодо сина?

- А) хотів, щоб син не воював, аби не загинути;
- Б) побажав йому смерті в глибокій старості;
- В) вважає за честь, аби син віддав життя за Україну;
- Г) сподівався, що син залишиться при дворі гетьмана.

4. Що особливо прикрашало Київ попри руйнування?

- А) маківки церков і зелені кручі;
- Б) гетьманські палаци;
- В) брами, мури та арсенал;
- Г) запорозькі застави та козацькі курені.

Вікторина

5. Як Сомко ставиться до Чорної ради та погроз?

- А) занепокоєний і готується тікати;
- Б) вважає це серйозною загрозою й хоче вести перемовини;
- В) вважає погрози несерйозними;
- Г) пропонує всім об'єднатися заради миру.

6. Що мав на меті зробити Сомко після обрання його гетьманом?

- А) повернути до влади шляхту;
- Б) створити союз із Польщею;
- В) передати владу московським боярам;
- Г) установити справедливість й рівність усіх станів.

7. Як Шрам відреагував на рішення Петра одружитися з Лесею?

- А) мириться із ситуацією й благословляє;
- Б) висловлює обурення;
- В) обіцяє помститися;
- Г) схвалює і радіє.

8. Яка деталь викликала занепокоєння в Петра Шраменка та Череваня?

- А) шум із боку московського намету;
- Б) блакитні стрічки у комірах замість червоних;
- В) відсутність козацької старшини;
- Г) зникнення зброї з обозу.

Вікторина

9. Як Петро Шраменко намагався діяти у ситуації, що загострювалася?

- А) хотів приєднатися до батька;
- Б) закликав до миру;
- В) ховався серед натовпу;
- Г) утік з місця подій.

10. Хто врятував Лесю Череванівну від небажаного шлюбу з писарем Вуяхевичем?

- А) Іван Брюховецький;
- Б) Петро Шраменко;
- В) Полковник Шрам;
- Г) Кирило Тур.

11. Що символізує шабля, яку Сомко кинув об землю під час його полонення?

- А) зраду побратимів;
- Б) відмову від боротьби за владу заради України;
- В) безсилля перед долею;
- Г) знак примирення з ворогами.

12. Яким композиційним елементом є розповідь про одруження Лесі з Петром і їхнє життя на хуторі Хмарище?

- А) експозицією;
- Б) кульмінацією;
- В) розв'язкою;
- Г) зав'язкою.

Тестування

**Перевірте, наскільки добре ви засвоїли матеріал з теми
«Твір П. Куліша «Чорна рада»».**

1. Твір П. Куліша «Чорна рада» за жанром - це...

- А) історична повість;
- Б) роман-хроніка;
- В) історичний роман у віршах;
- Г) пригодницько-фантастичний роман.

2. У романі «Чорна рада» йдеться про...

- А) Національно-визвольну війну під проводом Б. Хмельницького;
- Б) Переяславську раду 1654 року;
- В) обрання гетьмана на Ніжинській раді;
- Г) раду Івана Мазепи зі шведським королем Карлом.

3. Про яку подію з минулого Петра Шраменка йдеться у розповіді Череваня?

- А) як він переміг у герці з досвідченим козаком;
- Б) як він врятував Богдана Хмельницького від небезпеки;
- В) як він виявив надзвичайну сміливість під час облоги фортеці;
- Г) як він переплив річку Случ під кулями і здобув ворожий прапор.

4. Чому Череваниха не бажала одружувати Лесю з Петром Шрамом?

- А) вона вважає Петра Шрама недостатньо заможним для своєї доньки;
- Б) їй не подобається характер Петра;
- В) вона вже має на думці іншого нареченого – гетьмана Якимом Сомка – і бачила у віщому сні Лесю гетьманшею;
- Г) Петро Шрам ще надто молодий для шлюбу.

Авторка – вчителька Олена Валеріївна Гвоздікова

Тестування

5. Що, за словами полковника Шрама, найдужче турбує його щодо ситуації в Україні?

- А) існування кількох самопроголошених гетьманів та розбрат;
- Б) торгівля Тетерею українськими землями з ляхами;
- В) нездатність гетьмана Сомка контролювати Запорозжя;
- Г) чутки про чорну раду та її вплив на чернь.

6. Які почуття та думки викликає у Петра Шраменка поява гетьмана Сомка на раді?

- А) захоплення його силою та віра в непереможність;
- Б) гордість за його зовнішній вигляд та бойову готовність;
- В) захоплення його розумом та розуміння його небезпечного становища серед ворогів;
- Г) радість від зустрічі та сподівання на перемогу над Тетерею.

7. Що стало приводом до поєдинку Кирила Тура і Петра Шраменка?

- А) викрадення Лесі Кирилом;
- Б) образа козацької честі Кирила Тура;
- В) викрадення нареченої гетьмана Петром;
- Г) образа козацької честі Петра.

8. Оберіть правильний варіант розв'язки роману «Чорна рада».

- А) смерть Яким Сомка та І. Шрама; одруження Петра та Лесі;
- Б) смерть Петра та Яким Сомка;
- В) смерть І. Шрама; одруження Кирила Тура та Лесі;
- Г) ніхто не помер; одруження Лесі та Яким Сомка.

Тестування

9. Кого характеризують наступні рядки: «Хоть він і розумом, і славою узяв над усіма, да й йому не дають гетьманувати»?

- А) Тетерю;
- Б) Брюховецького;
- В) Сомка;
- Г) Шрама.

10. Головна ідея роману «Чорна рада» полягає у...

- А) утвердженні думки про необхідність національної злагоди українців;
- Б) неприйнятті міжнаціональної ворожнечі різних суспільних верств;
- В) возвеличенні високого почуття — кохання;
- Г) оспівуванні славного минулого козацької держави.

11. Які дві сюжетні лінії чітко простежуються в романі «Чорна рада»?

- А) військова та побутова;
- Б) соціально-політична та особиста;
- В) історична та фантастична;
- Г) пригодницька та філософська.

12. Що символізує образ дороги в романі «Чорна рада»?

- А) лише постійні переїзди персонажів;
- Б) тільки пошук скарбів та пригод;
- В) зміни в долях персонажів та складний історичний шлях України;
- Г) неможливість повернення до минулого.